

Náučný chodník Oravskej lesnej železnice

Kraj:	Žilinský
Okres:	Námestovo
Geomorfologická jednotka:	Podbeskydská vrchovina
Geologické jednotky:	flyšové pásmo
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Horná Orava
Prístup:	bus Oravská Lesná, Lehotská, konečná a pešo 2,7 km po miestnej komunikácii (s cyklotrasou) na severozápad; pozri poznámky nižšie
Východisko:	Oravská Lesná, sedlo Beskyd
Trasa:	Oravská Lesná: sedlo Beskyd - Tanečník
Dĺžka, prevýšenie:	3,2 km, prevýšenie 10 m (opačným smerom 130 m)
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: kultúrno-historické, technické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Na krátkom úseku na začiatku súbežný s červenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2018

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave, v teréne je dobre značený.

Textový sprievodca: nie je; obsah informačných panelov je verejne dostupný na stránke chodníka (>.PDF)

Kontakt: Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, Oravská lesná železnica - Tanečník, 029 57 Oravská Lesná, tel. 043 / 5524 891; 0905 500 646

Poznámky: (1) Trasa náučného chodníka osciluje (v opačnom smere) okolo trasy Oravskej lesnej železnice, začínajúcej v lokalite Tanečník. (2) V sezóne (máj - október) odporúčame pre prístup do východiska náučného chodníka využiť jazdu historickým vláčikom Oravskej lesnej železnice. (3) V lokalite Tanečník, t. z. vo východisku Oravskej lesnej železnice s jej expozíciami, resp. v cieľi trasy náučného chodníka, je parkovisko (z rázcestia Oravská Lesná, Ustrig 5,3 km). (4) Názov náučného chodníka sa nikde oficiálne nevyskytuje, pomenovali sme ho na základe textu na stránke jeho zriaďovateľa, Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri poznámky vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Oravská Lesná. Rozľahlá obec západne od Námestova v dolinách Bielej Oravy a viacerých jej prítokov (Katrenčíkovský potok, Demänovský potok, Juríkovský potok...) na kontakte najzápadnejšej časti Podbeskydskej vrchoviny a Oravskej Magury založená v roku 1731 grófom Jurajom Erdődym, po ktorom bola až do roku 1945 pomenovaná (Erdőd, Erdútka resp. Erdódka). Tvorí ju Ústredie a osady Brišovka, Bučina, Demänová, Flajšová, Jasenovská, Kubínska, Lehotská, Mrzáčka, Pribišská a Tanečník, niektoré z nich vzdialené od centra i viac ako 5 km. Klimaticky patrí k najchladnejším obciam na Slovensku (s priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 5 °C) s vysokým ročným úhrnom zrážok - osady ležia v nadmorských výškach 740 - 920 m, horské chrbty v okolí dosahujú až vyše 1 300 m n. m. Z toho vyplývajú ťažké životné podmienky obyvateľstva s prevažne drevorubačským spôsobom obživy. Okrem práce v lese a horského poľnohospodárstva sa obyvatelia zaoberali výrobou plátna. Nové, dopravne dostupnejšie centrum obce na dne doliny Bielej Oravy v oblasti ústia Katrenčakovského potoka do nej, ktoré sa začalo formovať v súvislosti s výstavbou kostola sv. Anny a školy v rokoch 1910 - 1916, nahradilo dovtedajšie, ležiace vyššie pri chátrajúcom drevenom kostole v osade Lehotská. V roku 1919 dobudovali lesnú železnicu na prepravu vyťaženého dreva na sklad a pílu v Lokci. Táto trať bola neskôr prepojená prostredníctvom Kysuckej lesnej železnice na Košicko-bohumínsku železnicu (viac v samostatnom hesle nižšie). V prvej polovici 20. storočia boli v obci štyri mlyny, dva obchody, dve krčmy, pekáreň a potravinový gazdovský spolok. Architektonicky jedinečný, impozantný secesný jednolodový rímskokatolícky **kostol sv. Anny** vybudovaný v roku 1914 z dreva, kameňa a muriva s ľudovými štýlovými a technickými prvkami má 550 miest na sedenie, no pojme až 1 500 osôb. Klenby šindľom krytého kostola sú drevené, zúbkovaním zdobené rebrá spočívajú na oporných stĺpoch s travertínovými hlavicami, oltáre pochádzajú z pôvodného dreveného kostola a z tirolských dielní zo začiatku 20. storočia a tri drevené lustre od miestneho rezbára Rudolfa Svinčáka zo 70. rokov 20. storočia.

Oravská lesná železnica. Turistická železnica na Orave pri Oravskej Lesnej, jazdiaca sezónne od

roku 2008 na trati Tanečník - Sedlo Beskyd po časti trasy historickej lesnej železnice, prevádzkovaná Oravským múzeom Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. V roku 1919 bola v doline Bielej Oravy vybudovaná Oravským komposesorátom 22,6 km dlhá lesná železnica z drevoskladu a pily v Lokci do chotára dnešnej Oravskej Lesnej (vtedy Erdútka). Keďže z Lokce bolo drevo nutné ďalej ku Košicko-bohumínskej železnici nákladne voziť vozmami a plfami, v roku 1926 bol pribudovaný 10,5 km dlhý úvratový úsek, ktorý oravskú železnicu pripojil cez sedlo Beskyd na rozhraní Oravy a Kysúc ku Kysuckej lesnej železnici, vedúcej dolinami Chmúrovho potoka, Vychylovky a Bystrice (viac na stránke náučného chodníka Kysucký detský les). Tým vznikla **Kysucko-oravská lesná železnica** s prepojením v Krásne nad Kysucou na Košicko-bohumínsku železnicu. Dopravný systém spojenej lesnej železnice využíval v najvyššie ležiacom úseku trate v oblasti sedla Beskyd (933 m n. m.) päť úvratí. Úvrať je technické riešenie veľkého prevýšenia na krátkej časti železničnej trate kyvadlovým presmerovaním premávky na úsekoch zbíhajúcich sa na pôdoryse písmena V (t. z. súprava striedavo ide vpred a cúva). Jediná úvrať na oravskej strane trasy je v konečnej stanici dnešnej Oravskej lesnej železnice, Sedlo Beskyd. (Povyše stanice na lúke stojí 7 m vysoká drevená vyhliadková veža.) Po ukončení prevádzky bývalej Kysucko-oravskej lesnej železnice v roku 1969 bola jej väčšia časť do roku 1972 demontovaná, pričom technicky a historicky najzaujímavejší úsek trate s úvraťami zachovali ako technickú pamiatku. Tento úsek medzi stanicami Kubátkovia (Nová Bystrica, Vychylovka) a Tanečník (Oravská Lesná) je od roku 1991 ako **Historická lesná úvratová železnica** národnou kultúrnou pamiatkou. V roku 2008 bola pri zahájení turistickej premávky Oravskej lesnej železnice v lokalite Tanečník v bývalej budove pre lesných robotníkov otvorená expozícia História a súčasnosť Oravskej lesnej železnice.

Podbeskydská vrchovina. Magurským flyšom so striedaním paleogénnych pieskovcov a ílovcov budované pohorie na severe Slovenska pri slovensko-poľskej štátnej hranici a medzi obcami Zubrohlava, Námestovo, Hruštín, Zákamenné, Oravská Lesná a Rabčice susediace s Podbeskydskou brázdou a Oravskými Beskydami na severe, Kysuckou vrchovinou na západe a Oravskou Magurou a Oravskou kotlinou na juhu. Za poľskou hranicou pokračuje po dolinu Čiernej Oravy/Czarnej Orawy ako horský mezoregión Działy Orawskie. Vrchovina s chrbtami dosahujúcimi prevažne 900 - 1 000 m n. m. (maximálne 1 051 m vrch Vráta severne od obce Breza) je rozčlenená potokmi prevažne severo-južného smeru (od západu k východu napr. Juríkov potok, Zásihlianka, Klinianka, Mútňanka, Veselianka, Polhoranka) pomerne hlbokými dolinami s úzkym dnom a intravilánmi viacerých obcí. Zväčša ide o prítoky Bielej Oravy. Geologická stavba v kombinácii s členitosťou územia a vyššími úhrnmi zrážok predstavuje priaznivé podmienky pre výskyt početných zosuvov. Územie je z veľkej časti odlesnené s poľnohospodárskym charakterom, mozaikovitú lesnú a bezlesnú (lúky, pasienky) časť mimo intravilánov sú súčasťou Chránenej krajiny oblasti Horná Orava.

Názvy informačných panelov

1. Gorali na Orave
2. Systém úvratí Oravskej lesnej železnice
3. Podmáčané lúky a slatiny
4. Tradičné hospodárenie
5. Živočíchy voľnej krajiny
6. Technické riešenie trate
7. Lesy
8. Stručná história Oravskej lesnej železnice

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka.

ORAVSKÁ LESNÁ ŽELEZNICA

ORAVSKÁ LESNÁ ŽELEZNICA
 Je jednou z najväčších pamiatok našej krajiny. Jej vznikom sa pripomína 100 rokov. Železnica je najdlhším a najstarším železničným úsekom v Slovenskej republike. Jej dĺžka je 14,2 km. Železnica je otvorená celoročne a je vhodná pre všetky vekové skupiny. Na železnici môžete vidieť staré drevené vlaky, ktoré sú unikátnou súčasťou našej kultúry. Železnica je tiež veľmi krásnym výhľadom na okolitú krajinu. Na železnici môžete tiež vidieť staré drevené vlaky, ktoré sú unikátnou súčasťou našej kultúry.

CESTOVNÝ PORIADKOK
 8.00, 11.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00

CENNÍK
 Dospelí: 3 €
 Deti: 1,50 €
 Dĺžka: 14,2 km

ORAVSKÉ MUZEUM F. O. HVEZDOSLAVA
 Hviezdoslavova 14, 010 01 Oravica nad Oravou, SR
 Tel: +421 32 532 11 11, Fax: +421 32 532 11 12, www.oravske-muzeum.sk

